

Posel

Židovské obce v Teplicích

שליח Ročník 12 | číslo 3
Elul 5778
Září 2018

2018

קהילה יהודית

Mazal tov ! Reuven ben Zeev Faermann.

SLOUPEK

Nové poprázdninové číslo čtvrtletníku Posel číslo 3. vám přináší jak více zábavného čtení z historie naší malé židovské komunity, tak i informace o současném dění na obci.

Rád bych se v krátkosti ohlédl zpět k roku 5778. Dalo by se říct, že to byl rok zlomový, i když některé věci byly nastartovány již dříve a některé nás zaskočily. Do náboženského dění na naší obci se zapojili noví členové z bývalého Sovětského svazu, kteří se stali řádnými členy teplického minjanu. Díky nim mohly proběhnout uspořádané bohoslužby ve své celistvosti. Jeden z našich vážených členů teplického minjanu byl doporučen duchovním ŽOT Tomášem Pulcem na studium na Ješiva Toldot ješurun, která provádí výuku pro Židy v diaspoře po skypu, ve vyučovacím jazyce rusky nebo česky. V češtině vyučuje talmid chacham Pinchas Sagura z Izraele, buď individuálně či pokročilejší studenty v chevrutě (tj. ve studijní dvojici) mišnu, babylonský talmud. Chaim ben Hiršl Efraim se též zapojil aktivně do činnosti v místní pobožce Chevra Kadiša, zatím jen jako kandidát na členství v Chevra Kadiša Praha ČR.

Doposud se neprosadila košer kuchyně na obci, a to díky malé podpoře naší členské základny. Věřím, že je to jen otázkou času ať tato bohulibá věc se prosadí. Doufám, že naši noví členové projeví více zájmu o naši malou židovskou komunitu a zapojí se aktivně do společensko-kulturně náboženského dění. Dnes nestačí jen mít rád své židovství, je potřeba to dát vědět svými činy. Hospodin nás odmění spravedlivě za naše upřímné konání.

Šana tova umetuka vegmar chatima tova 5779

Pro čtvrtletník Posel připravil: TP

Spolek pro obnovu
židovských památek
na Perucku
zidovske-pamatky-perucko.hys.cz

ŽIDOVSKÝ HŘBITOV U HŘIVČIC

*rekonstrukce
a historie*

עמדי אתה כי רע אירא לא ת עלמו בגיא אלך כי גם

*Srdečně vás zveme na výstavu, která trvale probíhá
v obřadní síni Židovského hřbitova v Lounech
(u ulice Rakovnická, GPS 50.3530103N, 13.8043489E).*

**Prohlídka výstavy
bude otevřena
na požádání
u správce
Židovského
hřbitova
v Lounech
pana Fortíka,
na tel. čísle
604 762 255
(bytem vedle
obřadní síně).**

spozor:

Šlošim Oldy Látala a paraša hašavua Šlach lecha

Židovská obec v Teplicích se sešla v pondělí 04. 06. 2018 (21. sivanu 5778) na odpolední bohoslužbu Mincha, aby si připomenula šlošim (doslova třicet) dní smutku za zemřelého dlouholetého Roš kehila Oldřicha Látala. Pozvání přijal i Vrchní zemský rabín Karol Efraim Sidon. Bohoslužbu Mincha vedl chazan FZO Danny Vaněk za přítomnosti teplického minjanu. Bohoslužby se zúčastnili i synové zemřelého Roš kehila Dominik a Samuel, aby mohli odříkat kadiš truchlícího a posvětit tak jméno Hospodinovo. Poctu být vyvolán tohoto dne ke čtení oddílu Tory, paraša Šlach lecha měli: Cvi ben Becalel Hakohen, který hned získal dvě po sobě následující alijot a třetí aliji Jisrael byl poctěn rebe Jicchak ben Leizer Rubinstein. Hagbe byla svěřena Dominiku ben Avraham Moše, který nad svinutou Torou odříkal společně s duchovním ZOT a členem představenstva Chevra Kadiša Praha ČR Tomášem Pulcem kadiš za svého otce Avrahama Moše ben Avrahama. Glile se ujal člen představenstva ZOT Jochanan ben Chava. Všem přítomným patří velký dík a požehnání Ha-Šem.

Po bohoslužbě bylo přichystané v klubu ŽO pro všechny přítomné malé občerstvení, které přichystal gabaj teplické synagogy. Rabín Sidon zde krátce pohovořil o významu parašat hašavua Šlach lecha. O které bychom si mohli přečíst i my pár řádek.

Týdenní čtení z Tory (Pěti knih Mojžíšových) pojednává o klíčových momentech, kdy byli, vyzváni předáci, ba co víc přímo knížata jednotlivých izraelských kmenů, aby prozkoumali zemi Kenaán, do níž je Hospodin dědičně uvede, tak jak slíbil našim praotcům Avrahamovi, Jicchakovi a Ja'akovovi.

Bemidbar 13:2 „Vyšli muži, ať prohlédnou zemi Kenaán, již dávám synům Jisraele, každého za kmen jeho otců, každý z nich ať je jeho kníže.“

Bemidbar 13:25 - 26 A po čtyřiceti dnech se vrátili z průzkumu té země. Odešli a přišli do Kadeše v poušti Paran k Mošemu a Aharonovi a k celé obci synů Jisraele, aby jim a celé obci zodpověděli otázky a ukázali jim plody té země.

Bemidbar 14:36 - 38 Ti muži však, které Moše vyslal prohlédnout tu zemi, po návratu naň poštvali celou obec pomluvou té země, ti muži, kteří tu zlolajnou pomluvu země vyřkli, zemřeli před tváří Hospodina (Boží) ranou. Z mužů, kteří odešli prohledat tu zemi, zůstali naživu jen Jehošua, syn Nunův z kmene Efraim, a Kalev, syn Jefuneho z kmene Jehudova.

Paraša Šlach lecha končí slovy, která jsou jakoby vytržená z kontextu a přece s ní souvisí, a je i pro nás velmi aktuální.

Bemidbar 15:37 – 39 Hospodin pravil Mošemu, říkáje: „Pověz, synům Jisraele a řekni jim, ať si v každém pokolení dělají na cípech svých šatů třásně (cicit) a ať přidají do třásně na každém cípu modrou nit. Bude vám součástí třásně, a budete se na ni dívat a připomínat si všechny Hospodinovy příkazy a budete je konat a nebudete se spouštět za svým srdcem a za svýma očima, jimiž se necháváte svádět.

Z toho vyplývá jedno, co vnímá zrak, ovlivní srdce, aby tělo toužilo po něčem, co tělo uskuteční v činu, ať dobrém či zlém. Hleděním na třásně se mají naše oči upírat na Boží velikost a uvědomovat si jeho stálou přítomnost.

Český překlad Pěti knih Mojžíšových pořídil rabín K. E. Sidon

Pro čtvrtletník Posel připravil: Tovje

Dnes je to více než čtyři měsíce, co jsme pietně uložili do země tělo našeho váženého člena a dlouholetého předsedy ZOT Oldřicha Látala z"l, po celý ten čas stále přicházejí lidé k jeho hrobu, aby položili kamínek, či zapálili svíčku. Chvilku v tichosti postojí, vzdají úctu a zase ve vši tichosti projdou cestou vedoucí k bráně nového židovského hřbitova v Teplicích, o který se bývalý předseda ZOT při jeho obnově tolik zasloužil.

Čest jeho památce.

Život ve staletích aneb malá exkurze do minulosti

Před šedesáti lety byla zbořena synagoga v Sobědruhách. Ve 30tých letech provedl stavební průzkum Alfréd Grotte architekt a jako jeden z prvních se začal zabývat výzkumem židovských památek.

Sobědružská synagoga byla postavena v tzv. polském stylu, s pomocí Boží, převážně potomky ortodoxních Židů z Haliče kolem roku 1740 v překrásné krajině pod úpatím Krušných hor. Dnes kouzlo krajiny můžeme obdivovat jen na obrazech českého krajináře 19. století, Ernsta Gustava Doerella.

Zásahem Boží prozřetelnosti byla v té době v našem kraji Její císařská jasnost Marie Terezie, která jela z Teplic na vizitaci jezuitského konventu v Mariascheine (Bohosudov). Při příjezdu do Sobědruh u židovského hřbitova se nečekaně splášlo koňské spřežení Její jasnosti císařovny. Co zapříčinilo splašení koní, není jasné, mohl to být divoký zajíc či bažant. Kočí úlekem spadl z kozlíku a kočár s koňským spřežením tryskem projel bez kočího vsí a uháněl neovladatelně k židovské ulici, kde v tu dobu probíhala dostavba synagogy. Jeden nejmenovaný žid popadl vši silou vlající koňské opratě a kočár s Její milostí zastavil, předešel tak možným katastrofálním následkům. Z vděčnosti Její císařská jasnost císařovna Marie Terezie věnovala dětem Jisraele věžní hodiny, které byly přivezeny do Sobědruh až z královského města Vídně. Krásná to umělecká práce,

vídeňského hodináře, kterou převzali pravděpodobně od císařského posla představení tehdejší sobědružské náboženské obce Tobiáš Löwy, Salomon Strasser a Aron Löbl, o nichž se zmiňuje ve své kronice města Teplic, vydané v roce 1865 u teplického tiskaře Alexandra Helma, Eduard John. V památném roce 1885 byly původní vídeňské hodiny vyměněny při opravě věžní vížky za hodiny pražského hodináře Ludwiga Heinze, dnes uložené v Regionálním muzeu v Teplicích. Traduje se, že se hodinový strojek zastavil sto let po smrti Její císařské milosti Marie Terezie v roce 1880.

Všechna práva a těžce vydobytá privilegia dnes už nenávratně odvál čas. Synagoga přežila nejhorší doby nacistické okupace, aby byla v roce 1958 stržena z důvodů zchátralosti objektu ve prospěch nových zítřků. Na jejím místě měla být vybudována hasičská zbrojnice, ale ani ta tu nakonec vystavěna nebyla. Místo po synagoze a sousedním jednopodlažním domku šamese zůstalo prázdné. Sutiny byly dávno odklizeny a proluka, která zde vznikla mezi domy, je využívána jako zahrádka. Dnes už si málokdo vybaví, co se tu kdysi událo a jak se zde žilo, jak se zde sloužilo Bohu našich předků, jenž si nás vyvolil ke své službě. Požehnáno nechť je jméno Hospodinovo, na věky věků.

O sobědružských Židech se vypráví mnoho pověstí a bludů nezakládajících se na pravdě, ale kdo dnes rozezná pravdu od nepravdy. Každopádně je hezké, že povědomí o dětech Jisraele, se předává z generace na generaci. Co by byla Praha bez pověstí o Golemovi, co by byly moravské židovské obce bez svých zázračných rabínů, kteří tam v dávných dobách působili.

K osobnosti architekta Alfréda Grotteho a jeho historickému průzkumu židovských památek na našem území severozápadních Čech se ještě v některém dalším čísle čtvrtletníku Posel vrátíme, taktéž i k historii sobědružské náboženské obce. Děkuji za pozornost.

Pro čtvrtletník Posel připravil: Tovje

Srpen 1968

aneb pokus o nástin ryze historický

Politické změny v bývalém Československu a okupace sovětskou armádou za podpory spřátelených vojsk Varšavské smlouvy znamenaly pro mnoho lidí konec snu o svobodě. Nejcitelněji ji pocítili právě Židé. Dvacet let od ukončení druhé světové války jsme se opět stali vězni ve vlastní zemi pod okupací a diktaturou Kremle. Mnoho občanů Československa volilo odchod do emigrace. Strach z monstrprocesu 50tých let visel opět ve vzduchu. Emigrace mezi Židy byla daleko vyšší než mezi ostatním obyvatelstvem Československa. Odhaduje se, že Československou republiku opustilo 6500 občanů židovského původu. Způsobeno to bylo též protisionistickou kampaní cíleně vedenou komunisty proti židovským občanům. Teplický synagogální sbor, a nejen on, odchodem svých členů do emigrace přišel o velkou část své členské základny. Většina členů odcházela do Izraele, ale i do jiných zemí např. USA. Po roce 1969 chyběl na obcích a v synagogálních sborech mládežnický dorost, čímž byla ohrožena budoucnost židovstva. Komunistická strana povolala či spíše trpěla i nadále náboženství všech vyznání, ale nic víc. Jakékoliv další aktivity byly podezřelé a bedlivě sledované Státní bezpečností (viz. StB). Období normalizace přineslo vměšování se státu pod vedením KSC do řízení židovských obcí, vztahu k náboženskému vzdělávání mládeže, vztahu k židovským památkám, které byly v rukou státu, vztahu k Státu Izrael, v neposlední řadě byli ovlivňováni jednotlivci, kteří byli vystaveni nátlakům, vydíráním jen kvůli tomu, že jeden z jejich prarodičů byl židovského původu.

Rádi bychom zde na stránkách čtvrtletníku Posel otiskly vaše vzpomínky na toto velmi složité a přelomové období v našich dějinách. Nejlepší příspěvky otiskneme v dalším čísle. Pokud se o ně budete chtít podělit, stačí je zaslat na e-mailovou adresu kehila@volny.cz, a do předmětu napsat heslo „rok 1968“. Předem děkujeme za vaše příspěvky.

Moje vzpomínky na inkriminované období jsou zprostředkované. Moje maminka v tu dobu pracovala v ETZ Bystřany. Jednoho krásného podzimního dne v roce 1969 přišel kancelářský vedoucí za mojí maminkou, že ještě nepodepsala souhlas se vstupem sovětských vojsk na naše území. Maminka hrdě pronesla, „že když se to podepisovalo, že tu nebyla, a že teď nic podepisovat nebude“. Za dva dny musela opustit kancelář a jít na méně zodpovědnou práci do skladu elektromateriálů. Vydržela zde jen pár dní a šla radši na prodlouženou mateřskou dovolenou, jako žena v domácnosti a já měl krásné dětství bez jeslí a mateřských školek. V roce 1972 se pak narodila moje sestra Vendulka. Uživít nás musel tatínek z jednoho platu, který tou dobou pracoval v KSK v Retenicích. Zde naštěstí nebyli funkcionáři KSC tak horliví, jako v „ezetu“ v Bystřanech, aby dávali svým zaměstnancům podepisovat souhlas se vstupem sovětských vojsk na naše území. Lustracím a prověrkám loajality k pracujícím lidu vedenému KSC však ani on neušel.

Pro čtvrtletník Posel připravil: toms69

Fotografie zachycuje sovětské vojáky s tanky zaparkovanými na ploše starého židovského hřbitova v Teplicích obklopené zvědavými občany našeho města

My Židé máme spoustu pojmenování pro naše hřbitovy, jednou jsou to bejt kvarot „dům hrobů“, podruhé je to bejt chajim „dům života“. Nazýváme je podle vztahu, vždyť jsou na nich pochováni naši nejbližší, naši učitelé, naši rodiče, bratři a sestry, nebo velmi vzdálení příbuzní, o nichž pranic nevíme, ale tušíme, že jsme spojeni neviditelnou nití osudu. Jedním z nich je i gan jehudi „zahradu židovská“. Židovský hřbitov v Liběšicích - Dubčanech lze opravdu nazvat zahradou, letos nám tam po mnoha a mnoha letech vyrostlo ze země několik kamenů, či macevot, ale to už hodně předbíhám. Vraťme se proto na úplný začátek.

Každý rok vás informujeme o průběhu revitalizačních prací na našich židovských hřbitovech. V letošním roce v jarních měsících proběhlo vysekání zeleně v lokalitách Podbořanský Rohozec, Široké Třebčice, Drahonice u Lubence, Letov, Maštov a Liběšice – Dubčany. O většině hřbitovů jsme vás už informovali na stránkách čtvrtletníku Posel. Proto bych rád napsal pár řádek o Novém židovském hřbitově v Liběšicích - Dubčanech, na který se dostalo až v tomto roce. Dlouhá léta stál takřkajíc na okraji zájmu naší obce a grantů. Zapříčiněno to bylo též tím, že se na ploše nacházela jen prázdná hrobová místa silně prorostlá břečtanem.

Nový židovský hřbitov v Liběšicích – Dubčanech se rozkládá na ploše 1 800 m² při cestě z Dubčan do Tuchořic, založen byl v roce 1897. Architekt tohoto hřbitova se nechal inspirovat hřbitovním areálem v nedalekém Žatci, který byl též koncipován dvěma budovami v protilehlých rozích, mezi nimiž byla vystavěna vstupní brána. Zde se však zubem času zachovala pouhá torza dříve velkolepě koncipovaného průčelí s maurskými prvky u párových oken. Člověk musí vyvinout dost fantazie, aby si celý koncept představil v jeho celistvosti. Hřbitovní zeď z místního opukového kamene se však zachovala v neporušeném stavu a dnes je porostlá všude přítomným břečtanem.

V Liběšicích bývala v minulosti velmi bohatá židovská obec s vlastní samosprávou, rabínem, synagogou, Pohřebním bratrstvem Chevra Kadiša a vlastními dvěma židovskými hřbitovy. Židé od nepaměti bydleli mezi křesťanským obyvatelstvem. Vše skončilo ve třicátých letech, kdy většina Židů odešla do bohatých a vzkvétajících měst jako je Žatec, Most nebo Praha. Blízké vsi a malá městečka se začala vysídlovat, z nostalgie zůstávali pouze staří lidé na dožití. O této slávě nám již mohou vyprávět jen němi svědkové těchto časů – náhrobní kameny na místním židovském hřbitově.

A že náhrobní stély opravdu mají co říct, se nejlépe přesvědčíte, když navštívíte oba židovské hřbitovy, starý i nový. Stojí za to vidět tyto majestátní macevy!

Po počátečním vysekání celé plochy hřbitova se přešlo k odkrývání hrobových míst. Hned na začátku nás zaskočila velmi silná vrstva břečtanu, která se musela motorovou pilou pomalu odřezávat, aby se vlastně zjistilo, co se pod zeleným kobercem nachází. Většinou se však nacházeli hrobové obrubníky a spodní části náhrobků bez stél, které pravděpodobně v průběhu času byly z plochy hřbitova zcizeny místními nenechavci. V přední části se našly i dvě krycí desky, o kterých jsme se původně mysleli, že jsou to velké náhrobní stély. Postupem času jsme začali nalézat ve starší části hřbitova i celé náhrobky, což nás povzbudilo, že jsme na dobré cestě něco zde objevit. V nejstarší části se dochovalo několik málo opravdu nádherných náhrobních stél, za které by se nemuseli stydět i ve velkých městech. Práce to byla velmi namáhavá v prašném prostředí. Některé stély byly dost zapadlé v zemi a museli se složitě odkopávat. Díky několika málo kamenům, které se nám podařilo odkrýt a vyzdvihnout na svá původní místa, židovský hřbitov v Liběšicích – Dubčanech získal svou ztracenou identitu v rámci židovských památek Ústeckého kraje.

Mezi zajímavé náhrobky, které se nám podařilo vyzvednout ze země, patří dvojstéla bratří Adolfa Strause a Wilhelma Strause z Velkých Lipan, dalšími zajímavými je náhrobek Emmy Klein, Erny Lederer, Simona Kohnera, Jakoba Hellera, Amálie Kohn z Liběšic, Hermannu Glasera z Líčkova, Aloise Polesí z Liběšic, Samuela Glasera, Charlotte Herschmann. Podle odhadu se na ploše hřbitova nachází mezi 50 – 70 hrobovými místy ve dvou řadách.

V započaté práci budeme pokračovat i na podzim tohoto roku a s pomocí Ha-šem se vrátíme i příští rok, práce je tu ještě stále dost a náletová vegetace stále dorůstá. Také by bylo dobré vytvořit plán hřbitova a zakreslit hrobová místa anebo aspoň to, co po nich zůstalo. Židovský hřbitov v Dubčanech má svou atmosféru, též díky vzrostlé aleji, která celý hřbitov rozděluje na dvě stejnoměrné části. Tak jako chráníme kulturní dědictví, měli bychom chránit i původní výsadbu, dnes již vzrostlých stromů. Jejichž věk se odhaduje na více než sto let. Popravdě řečeno jsou tu od založení tohoto hřbitova – chraňme tedy i je. Jinak se nám stane, že z židovského hřbitova uděláme hřbitovní pole bez kousku stínu.

**„Vždyť už náš praotec Ja´akov pohřbil Dvoru, kojnou Rivky v Bejt El pod dubem, jemuž dal jméno Dub nářků. A Bůh se opět zjevil Ja´akovovi cestou z aramejského Padanu a požehnal mu.“
(První kniha Mojžíšova kap. 35.8-9)**

Práce provedla firma Zacharda pod dozorem duchovního ŽOT Tomáše Pulce. Celá akce revitalizace židovského hřbitova v Liběšicích - Dubčanech byla provedena díky finanční podpoře NFOH, za což ještě jednou srdečně děkujeme, o dalších hřbitovech si povíme něco více v dalším čísle čtvrtletníku Posel.

Pro čtvrtletník Posel připravil: Tovje

Lauderky opět v Teplících

V rámci poznávacího výletu po Krušnohoří navštívili studenti Lauderových škol v Praze Židovskou obec v Teplících, kde 25. 06. 2018 odpracovali pod vedením třídní učitelky Šárky Kvasničkové více než 100 hodin při údržbě zeleně na Novém židovském hřbitově v Teplících. Židovská obec v Teplících děkuje všem studentům za dobře odvedenou práci a přeje hezké prázdniny a spoustu nových zážitků.

Za Židovskou obec v Teplících mohou říci: Těšíme se na další úspěšnou spolupráci.“

Pro čtvrtletník Posel připravil: duchovní ŽOT Tomáš Pulc

Dva portréty z Terezínského ghetta

Rád bych čtenáře čtvrtletníku Posel seznámil s dvěma kresbami barevnými pastely, které vznikly v roce 1942 v Terezínském ghettě. Jedná se o portrét MUDr. Viktora Hahna a portrét jeho ženy Kateřiny Hahnové rozené Brumlové.

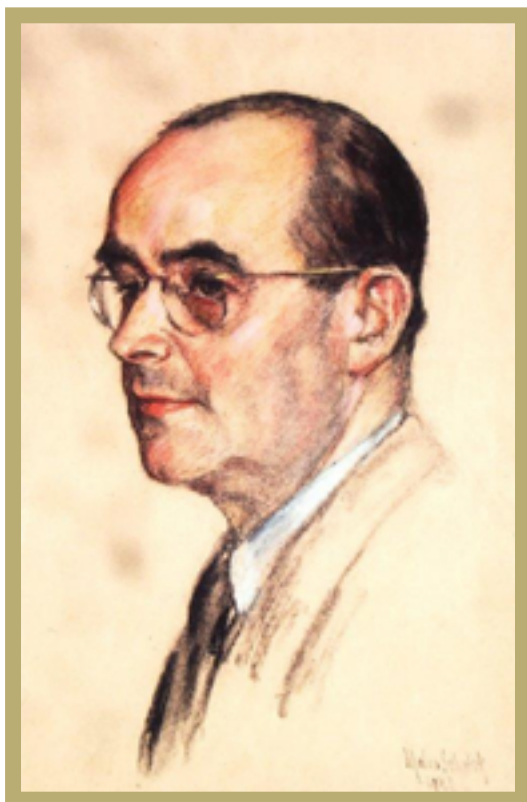
Autorkou obou manželských portrétů je portrétistka Malvína Schalková (18. 02. 1882 Litoměřice – září 1944 Osvětím), která získala výtvarné vzdělání na uměleckých školách v Praze a Vrchlabí, později studovala na universitě ve Vídni, kde později působila jako vyhledávaná portrétistka. Po anšlusu Rakouska v březnu 1938 se vrátila k bratrovi do Litoměřic, a společně s ním byla deportována transportem W dne 08. 02. 1942 do Terezína. V ghettu vytvořila soubor akvarelů a kreseb s motivy z pracovního prostředí a ženských ubikací. Tyto dva portréty jsou výjimečné tím, že se o nich dlouhá léta nevědělo. Nevědělo se ani to, že by se Malvína Schalková v terezínském ghettu portrétování věnovala. Množstvím i kvalitou svých prací patří Malvína Schalková k nejvýznamnějším ženským malířkám terezínského ghetta. Dne 18. 05. 1944 byla deportována transportem Eb do Osvětími, kde v září tohoto roku zahynula. Její bratr po válce působil jako soudce v Litoměřicích, kde mimo jiné byli souzeni někteří nacisté z Terezína.

Na portrétech jsou vyobrazeni Kateřina Hahnová, rozená Brumlová z Duchcova (nar. 08. 11. 1891) která si v roce 1914 vzala Arthura Blocha, majitele porcelánky v Dubí u Teplíc. S Arthurem Blochem měla Kateřina Blochová dvě dcery, Hanu (nar. 10. 01. 1916) a Mariettu (nar. 10. 08. 1921). Po rozvodu v roce 1929 se Kateřina Blochová provdala za MUDr. Viktora Hahna (nar. 19. 02. 1891), s nímž a s oběma dcerami byla deportována z Prahy do Terezína transportem M 14. 12. 1941. Viktor Hahn zde působil jako gynekolog v místní terezínské nemocnici, než byli všichni deportováni jedním z posledních transportů Et 23. 10. 1944 do Osvětími, kde MUDr. Viktor Hahn a Kateřina Hahnová zahynuli. Hana s mladší sestrou Mariettou byly z vyhlazovacího tábora „smrti“ v Osvětími poslány jako práce schopné na práci do Oederanu v Německu, kde se obě dožili osvobození.

Paní Marietta Šmolková, rozená Blochová oba vzácné portréty i s dalšími dvěma portréty tužkou od Oskara Proskauera na nichž byla v terezínském ghettu portrétovaná se svou starší sestrou Hanou, věnovala v roce 2014 ŽMP. Paní Marietta požádala naši Židovskou obec v Teplících, jestli bychom nemohli otisknout ve čtvrtletníku Posel portréty i s příloženým předávacím posudkem od Arna Paříka. Tímto vyhovujeme přání paní Marietty Šmolkové a srdečně děkujeme za zapůjčený materiál.

Pro čtvrtletník Posel připravil: tomaszot

Dodatečně přejeme paní Mariettě Šmolkové „Mazal tov!“ k jejím 97 narozeninám.

Šachrit na Tiša be-Av v Altnoj

Altnoj, nebo-li Staronová synagoga v centru staré Prahy, v srdci Evropy, je jednou z nejkrásnějších gotických synagog na starém kontinentě. Na Tiša be-Av se ještě její krása prohlubuje, do pozadí ustupuje turistický ruch a „zbožní Židé“ znalí tradice se můžou plně věnovat v tichosti modlitbám v přítmi tohoto synagogálního prostoru. Sedět na ošlapané podlaze, kde prošli tisíce židovských věřících je opravdový a neopakovatelný zážitek. Do ticha znějí polohlasně pronášené modlitby a prastaré kinot. Věřím, že mnozí z vás je nikdy neslyšeli. Tato tajemná židovská liturgická poezie žalozpěvu a nářku nad zbořením Chrámu, nad utrpením za křížáckých výprav ve středověku, o masakrech Židů na Ukrajině za Bohdana Chmelnického atd., se pronáší v synagoze právě o tomto postním dnu Tiša be-Av. Večer po maarivu, se sundá z Aron ha-kodeš (svatostánku) ozdobně vyšívány parochet, ztlumí se světla v synagoze na minimum a věřící usednou na holou zem, či nízké stoličky připravené v synagoze k tomuto účelu. Poté se čte Megilat Ejcha, známá také jako Sefer kinot.

Při ranní bohoslužbě šachrit si věřící muži nehalí do talitu (modlitební šál) a ani si neváží modlitební řemínky tfilin jako ozdoby na paži a ozdoby na čele, kterou nám přikázal Ha-Šem. To vše konáme či nekonáme z důvodu národního smutku. Všechny modlitby i čtení z Tóry „kriat ha-Tora“ s haftarou (Jer. 8:13 – 9:23) jsou toho dne předčítané polohlasem. Ranní bohoslužba pak končí vybranými kinot. Jak už bylo zmíněno, mnoho kinot bylo složeno ve středověku speciálně k tomu, aby připomínaly národní katastrofy a některé z nich byly vtěleny do liturgie na Tiša be-Av, některé se přidávají místně. Raným a vynikajícím autorem kinot byl Eleazar Kalir. Obecně by se dalo říci, že kinot oplakávají churban (zničení chrámu), ztrátu Jerušalajim a národní nezávislosti, opakovanou perzekuci a mučednictví.

Poslední z kinot je kina oplakávající šest miliónů židovských obětí nacistického běsnění v Evropě během druhé světové války. Proroctví jednoho z posledních proroků, proroka Zachariaše praví: „**že až přijde čas, Tiša be-Av, se promění v radostné veselí a utěšené slavnosti**“

Většina židovských obcí v ČR, si tento postní den ani nepřipomíná. Teplická židovská obec v tom není výjimkou, ani zde se na Tiša be-Av nic nekoná, místní modlitebna zeje prázdnotou tak jako mnoho jiných modliteben a synagog v zemi s tak velkou židovskou tradicí. Proto již několik let pravidelně dojíždím na šachrit do Prahy, abych podpořil místní pražský minjan. Letos jsem však nejel do Prahy sám. Letos jsem se poprvé na teplické obci nepostil sám. Pokrok v náboženském citění nepřichází mílovými kroky a ani se nedá vynutit, ale pokud se na tuto cestu vydáte, Hospodin vám vyjde vstříc a pomůže vám na cestě. Doufejme, že náš příklad přinese další plody ze stromu poznání.

Toda raba Chaim, toda raba ben Avraham.

Těch pár fotografií bylo pořízeno v neděli 22. 07. 2018, kdy byl půst 9. avu posunutý, na druhý následující den tj. 10. avu. V článku byly použity citáty z knihy Judaismus od A do Z, vydané v nakladatelství Sefer, v Praze v roce 1992

Pro čtvrtletník Posel připravil: duchovní ŽOT Tomáš Pulc

České židovství je prodchnuto reformními snahami, které se v průběhu několika desítek let projevilo celkovou deformací, všech židovských obcí v ČR i s jejich členskou základnou. Aniž by jsme si to uvědomili, „Pravá reforma obnovuje duchovní život, nepravá naproti tomu vytváří jen lépe vypadající mezilidské vztahy, které pak zatěžují životně nezbytné obecnství s Bohem – a nikoho nedovede k cíli.“ Vypadá to jako velmi ortodoxní pohled, ale pravda je jiná, tato slova napsal žurnalista Ludwig Schneider, který publikoval tato slova v knize Klíč k Tóře, vydané v roce 2000 v Ostravě. Situace v ČR je velmi tíživá, stará generace odchází a mladí až na pár výjimek nábožensky stagnují. Slovy proroka Ješajaha, „jen desetina projde“. Hospodin totiž žádá celého člověka. Židé pak sahají a volají po reformách v rámci bohoslužeb, halachy, kašrutu a pohřebních tradic atd. Přitom se vzdalují od tradice.

Pomocnou ruku se snažil podat i český Žid, žijící dlouho době v Izraeli ve městě Modiin Ilit, rabín Reuven Grosz. Zatím bez jakékoliv odezvy. Jeho vize zřídit zde v ČR ješivu, nás všechny zaskočila, nebo je to tak nereálné? Vychovávat si tradiční židovské náboženské lídry, které bychom respektovali, je zatím odsunuto na vedlejší kolej. Samozřejmě, je tu mnoho dalších nezodpovězených otázek ohledně financování takového projektu atd., ale vlastně se na ně nikdo ani nezeptal. Tak proč čekat na odpověď, kterou nikdo nepoložil.

Duchovní ŽOT Tomáš Pulc spolu s členem teplického minjanu Chaimem ben Hiršl Efraim, navštívili ve čtvrtek 02. 08. 2018 v Karlových Varech rabína Reuvena Grosze, hlásícího se ke chasidutu reb Šajeho z Bodrog kerestüru v tokajské oblasti, při jeho každoroční návštěvě rodného města. Rabín Grosz přijel s celou rodinou a ubytoval se v rezidenci Moravská, blízko Grand hotelu Imperiál. Návštěva byla čistě formální, hovořilo se převážně o situaci na teplické židovské obci, o možnostech studia po skypu a tak podobně. Duchovní ŽOT na závěr pozval rabína Grosze do Teplic. Jestli se spolupráce uskuteční, bude

záležet na mnoha faktorech, dalo by se říct, že „vše je v rukou Hospodinových“. Po krátké procházce ke Grand hotelu Imperiál, jsme se odebrali na karlovarskou židovskou obec, sídlící na adrese Bezručova 8, kde nás přivítal šames a člen představenstva ŽOKV Petr Rubín. Zde se uskutečnila v tichosti odpolední bohoslužba Mincha a později i večerní bohoslužba Maariv. Obě, podotýkám bez minjanu. Karlovarská obec se rozhodla zachovat poválečný stav s tím, že cílem je přilákat do synagogy co největší počet lidí všech směrů. Vhodným kandidátem pro tento nelehký úkol si vybrala karlovarská obec studenta reformního rabínského semináře Davida Maxu.

Město Karlovy Vary, též známé v židovském světě pod německým jménem Karlsbad, má velký potenciál, který nikdo nevyužívá. Dvakrát do týdne přijíždí na jednodenní návštěvu lázeňského města ortodoxní židé z Izraele a USA, z hotelu King David v Praze. Aškenázští židé to vnímají jako tradici, tradovanou z pokolení na pokolení. Sefardští židé pak volí návštěvu Karlových Varů jako zpestření pobytu v České republice. Ve městě je i košer hotel Laureta využívaný jen sezonně. Dalšími hojně navštěvovanými destinacemi po Praze

a Karlových Varech jsou Drážďany nebo též perla Jižních Čech Český Krumlov, zapsaný na seznamu nemovitého kulturního dědictví UNESCO. Takže jestli se chcete potkat s gurskými, belzskými, vižnickými nebo jinými chasidy vřele doporučuji návštěvu Karlsbadu v letní sezoně. Je tam hezky a je to opravdový zážitek potkat se s živou a žitou tradicí. Nu, rád bych to zakončil nějak optimisticky: „**Lešana habaa be-Karlsbad!**“

Pro čtvrtletník Posel připravil duchovní ŽOT Tomáš Pulc

Osudy kadaňské rodiny Ebenových

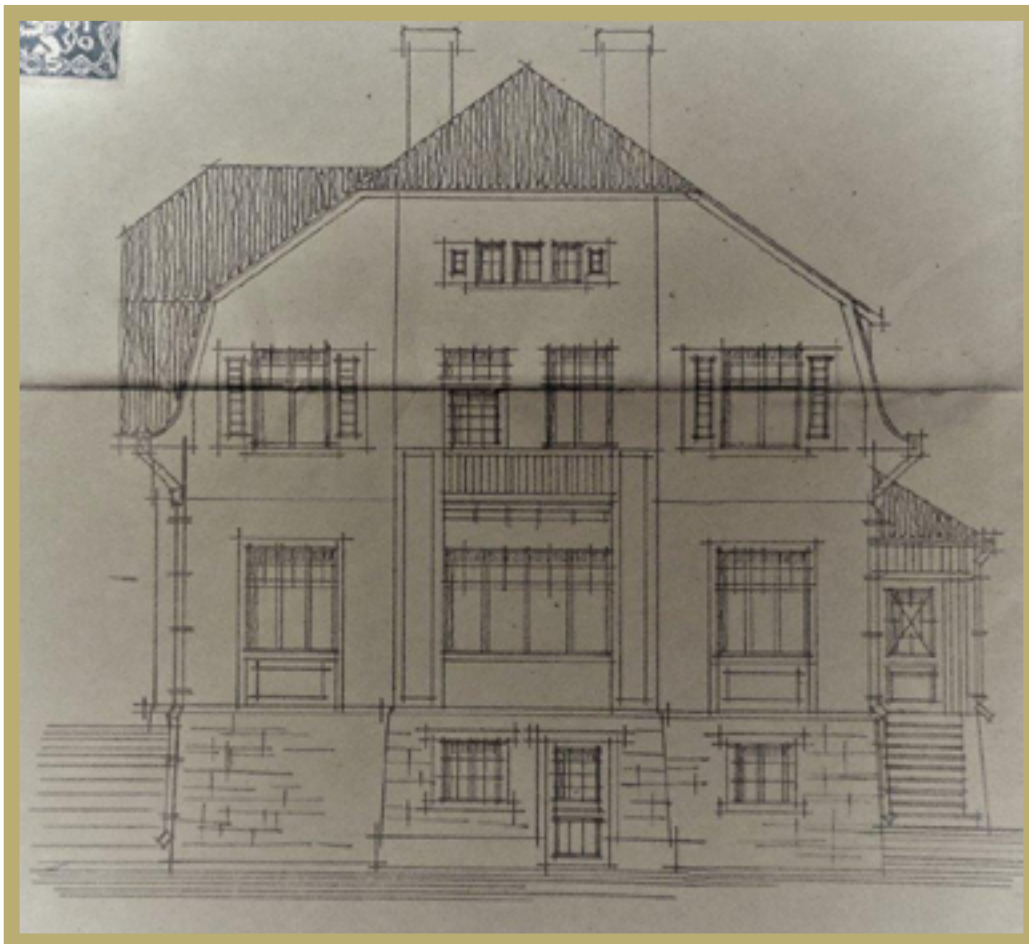
Kostelní Dvůr v Kadani na pravém břehu řeky Ohře představuje pozůstatek středověkého kadaňského předměstí, zvaného „Kelchlens“ či později „Kirchleshof“, které ještě před asanací v roce 1982 tvořilo rozsáhlou usedlost se zhruba šesti staveními. Od roku 1924 byli vlastníky Kostelního Dvora manželé Semy a Else Ebenovi. Oba se hrdě hlásili ke svému židovskému vyznání, statkář Semy Eben (*1890) pocházel z vesnice Mory u Podbořan, jeho manželka Else (*1892) se narodila přímo v Kadani ve velmi významné židovské rodině. Její dědeček Alois Schneider (†1889), původem obchodník z Širokých Třebčic u Podbořan, přišel do Kadaně už v roce 1870 a stal se vlastně obnovitelem kadaňské židovské komunity. Z jeho osmi dětí se rekrutovali úspěšní lékaři, právníci a obchodníci. A právě v Kadani se výrazně angažoval jeho syn David Schneider, Elsin otec, jinak též velkoobchodník obilím a dalšími zemědělskými produkty, který byl od roku 1893 předsedou Židovské obce Kadaň.

Ještě v roce 1924 se mladí manželé Ebenovi rozhodli, že si v Kostelním Dvoře postaví reprezentativní vilu. Tu pro ně roku 1924 projektoval a v roce 1925 postavil kadaňský stavitel Paul Peter, přičemž rodina v domě bydlela od podzimu 1925 a Semy Eben tu měl i svou kancelář. Honosná „Villa Eben“ byla směrem k tzv. Pokutické silnici obklopena velkolepou zahradou, statkář Eben provozoval v Kostelním Dvoře chov koní a ovcí, pro něž v roce 1934 nechal podle projektu stavitele Paula Petera postavit i nový ovčín. K velkým atrakcím, zejména pro děti z kadaňského Špitálského předměstí, patřilo plavení koní z Kostelního Dvora v říčním proudu, stejně jako přívoz spojující zdejší obyvatele s levým břehem Ohře.

Hned po připojení Kadaně a severozápadních Čech k nacionálně-socialistickému Německu uprchla židovská rodina Ebenových v říjnu 1938 před antisemitským terorem do českého vnitrozemí, o jejích dalších osudech však není zatím nic bližšího známo. V Kostelním Dvoře se též narodil Walter Schmidt (1934–2015), pozdější významný automobilový technik ve firmě Daimler vyrábějící vozy značky Mercedes, jehož německá katolická rodina našla po svém vyhnání z Kadaně nový domov v bavorském Rezně. Schmidtův dědeček býval v Kostelním Dvoře u židovského statkáře Ebena vrchním ovčákem a Walter Schmidt později vzpomínal, jak jej odmalíčka učil lásce k přírodě, a především k řece Ohři. Někdejší „Villa Eben“ v kadaňském Kostelním Dvoře je nám tak symbolem zaniklého německo-židovského soužití i tragických dějin 20. století.

doc. PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D. (Collegium Europaeum FF UK & FLÚ AV ČR, Praha)

Popiska k obrázku: Villa Eben v Kadani – výřez z projektu Paula Petera

2018

Informace sociální pracovnice

Klienti, kteří jsou zařazeni do projektu Claims Conference GG20, jsou pravidelně navštěvováni ve svém domácím prostředí a jsou jim poskytovány služby. Jedním z pravidelně navštěvovaných je pan František Lederer, dlouholetý člen Židovské obce Teplice. Pan František Lederer pokud mu to zdravotní stav dovolí, dosud pořádá besedy, kde hovoří o svém nelehkém životě. Přejeme mu dlouhá léta mezi námi a hodně sil v dalším životě.

V červenci přijela do lázní Teplice dlouholetá členka obce paní Lotte Kozová, která absolvovala ve Vojenských lázních léčebný pobyt. Setkání s řadou členů obce probíhalo vždy ve velice přátelském duchu. Na fotografii je setkání s paní Kubátovou.

Bc. Markéta Lichtensteinová DiS. – sociální pracovnice židovské obce

Židovská sváteční chala

6 lžička cukr krupice, 1 ks droždí, 1 kg hladká mouka, 2 lžička sůl, 1 ks vejce, 100 ml slunečnicový olej, 1 hrst rozinky, 1 hrst mandle - loupané

1. V teplé vodě rozpustíte 1 lžičku cukru, rozdrobte droždí a nechte vzejít kvásek. Mouku prosejte se solí, vmíchejte cukr. Do kvásku zašlehejte vejce a přilijte k mouce. Vmíchejte olej a 300 ml vlažné vody. Uhněte těsto. Pokud bude příliš tuhé, přidejte trošku vody, pokud řídké, mouky. Nakonec vmíchejte rozinky a polovinu lupínků. Počítejte s tím, že těsto bude lepkavé. Bochánek zakryjte utěrkou a nechte 2 hodiny kynout na teplém místě. Troubu předehřejte na 220 °C. Těsto rozdělte na poloviny a ty potom na 3 části.

2. Vytvořte válečky, upleťte z nich copy, posypte je, stočte je do kruhu a přesuňte na plech vyložený pečicím papírem. Nechte je ještě 15 minut kynout.

3. Chalu vložte do trouby a po 15 minutách snižte teplotu na 180 °C. Upečte do zlatova, asi 30 minut.

Zprávy z představenstva

Představenstvo se na svých pravidelných zasedáních zabývalo běžnou agendou a organizací života na obci.

Zvláštní pozornost byla věnována:

- Realizaci projektů financovaných Nadačním fondem obětím holocaustu.
- Přípravou nových projektů pro rok 2019.
- Volbě nového předsedy Židovské obce Teplice (viz informace pod čarou).

Představenstvo Židovské obce Teplice na svém řádném zasedání dne 19. 6. 2018 v Žatci rozhodlo za přítomnosti všech členů představenstva ŽO, že novým předsedou a statutárním zástupcem Židovské obce Teplice bude dlouholetý místopředseda Židovské obce Teplice pan Michael Lichtenstein. Ověřený Zápis z představenstva ŽO byl předán předsedovi FŽO ČR panu Petrovi Papouškovi a následně byl nový předseda zapsán do rejstříku statutárních zástupců na Ministerstvu kultury ČR.

Narozeniny členů Teplické židovské obce

pan Faerman Roman, nar. 01.07. - 60 let
pan Miroslav Stančík, nar. 03.07. - 68let
pan Appel Robert, nar. 07.07. - 54 let
pan Lederer František, nar. 11.7. - 88 let
paní Kredlová Hana, nar. 15.07. - 61 let
paní Kozová Lotte, nar. 19.07. - 93let
paní Lebovičová Sylvia, nar. 26.07. - 72 let
paní Skočdopolová Eva, nar. 29.07. - 86 let
pan Lebovič Michal, nar. 13.08. - 55 let
pan Pulc Tomáš, nar. 20.08. - 49 let
paní Becková Renata, nar. 25.08. - 40 let
Paní Becková Gabriela, nar. 01.09. - 43let
Pan Lichtenstein Miloš, nar. 06.09. - 37let
Pan Lichtenstein Vít, nar. 07.09 - 33 let
Látal Samuel, nar. 09.09 - 19 let
Pan Látal Dominik, nar. 17.09. - 25 let
Paní Lichtensteinová Sonja, nar. 18.09. - 72let
Paní Skálová Tereza, nar. 26.09. - 33 let
Paní Faerman Šeindly, nar. 20.09. - 87let

Ad mea veesrim šana přeje celá teplická židovská obec